

Nr 182.

Av herr **Hage m. fl.**, om åtgärder för undanröjande av vissa oregelmässiga verkningar vid tillämpning av 1939 års lönereglering för civila befattningshavare i statens tjänst.

Vid 1938 års riksdag genomfördes i riksdagen en lönereglering för statens civila befattningshavare, vilken kom att träda i kraft fr. o. m. den 1 juli 1939 och även omfattade kommunikationsverkens personal. Nämda lönereglering medförde ett flertal fördelar för denna personal. En sådan fördel var exempelvis, att en del befattningshavare vid övergång från extra ordinarie till ordinarie anställning fingo komma i åtnjutande av den fördelaktigare löneplacering, som för dem uppnåddes genom tillämpande av den s. k. sneddningssprincipen i stället för det förut tillämpade s. k. tillgodoräkningsförfarandet. Skälen för övergången till detta nya system samt innebörden i detta klargöras i 1936 års lönekommittés betänkande (sid. 122—124), varjämte hela frågans innebörd behandlas i statsutskottets utlåtande nr 161 vid 1938 års riksdag (sid. 49—53).

Emellertid innebar det fattade beslutet ej, att någon retroaktiv tillämpning skulle ske vid användandet av det nya systemet för de befattningshavare, som vid detta tillfälle redan vunnit ordinarie anställning från att förut ha varit extra ordinarie i resp. befattningar. Detta — jämte den omständigheten att de extra ordinarie befattningshavarna längre tillbaka i tiden i allmänhet innehade en löneklass, som låg två löneklasser under den ordinarie begynnelselöneklassen, under det att senare denna skillnad blivit endast en löneklass — har medfört den ojämnheten i tillämpningen, att vissa befattningshavare, som vunnit befordran till ordinarie före den 1 juli 1939, d. v. s. före den tid, då omnämnda lönereglering genomfördes, kommit i en synnerligen ofördelaktig löneställning i förhållande till de befattningshavare i samma tjänsteställning och befattning, som vunnit sin befordran efter nämnda datum.

Detta förhållande har icke minst kommit till synes inom 5:e lönegraden vid statens järnvägar, d. v. s. den s. k. stationskarlsgruppen, vilken omfattar ett mycket stort antal befattningshavare, vilkas löner ligga i botten av löneskalan inom kommunikationsverken och som i övrigt representera en grupp, inom vilken befodringsmöjligheterna till högre befattning äro synnerligen små — den stora massan av nämnda befattningshavare har ingen möjlighet att uppnå en högre befattning med en högre löneplacering.

Sedan konsekvenserna av riksdagens beslut på denna punkt blivit klarlagda genom tillämpningen och ett antal befattningshavare träffats av den ofördelaktigare ställning i lönehänseende, som blivit en följd av här nämnda

bestämmelser, har det — som helt naturligt är — uppkommit en opinionsrörelse bland dem, som träffats av nedplaceringen, och har man sökt att genom en framställning till statsmakterna åstadkomma en ändring på här nämnda punkt. Och här bör särskilt framhållas, att nämnda opinionsrörelse icke syftat till att i allmänhet åstadkomma en löne reglering med de ekonomiska konsekvenser, som en sådan drager med sig, utan endast en justering för ett mindre antal befattningshavare — det är svårt att bedöma huru många — vilka anse sig behandlade på ett oriktigt sätt vid den här nämnda löne regleringen. Befogenheten i denna sista anmärkning framgår särskilt, då man konstaterar, att i ett flertal fall har det, som en följd av här nämnda beslut, t. o. m. inträffat det förhållandet, att yngre befattningshavare — med en kortare anställning — i lönestaten samt i löneklassplacering passerat förbi äldre befattningshavare med längre anställning inom samma tjänstegrupp. Och detta har skett utan att härför kunnat anföras något annat skäl än de här nämnda bestämmelserna.

Vi ha svårt att tro, att det varit riksdagens mening att genomföra en sådan reglering som den här nämnda, d. v. s. att tjänstemän i vissa tjänstställningar med längre tjänstetid skulle som regel komma i en sämre löneställning än yngre sådana i samma lönegrad.

Det skulle givetvis ha varit synnerligen fördelaktigt för hela frågans bedömning, om här kunnat presteras ett omfattande material för att belysa, huru denna här klandrade reglering kommit att verka i alla de skilda fallen. Men då detta skulle nödvändiggöra ett mycket betydande arbete, kunna vi icke åstadkomma detta utan förutsätta, att vederbörande myndighet, d. v. s. resp. kommunikationsverk, på begäran skall kunna till utskottet lämna en ungefärlig uppgift rörande i vilken omfattning de här påtalade oriktigheterna kommit till synes. Emellertid har man från en station vid statens järnvägar lämnat nedanstående sammanställning av några uppgifter rörande vissa befattningshavare, som kunna tjäna till ledning vid bedömandet av berörda fråga.

	Tjänste- nr	Namn	Anställd såsom			Lön enligt		
			tillf.	e. o.	ord.	löne- klass 5	löne- klass 6	löne- klass 7
Lön enligt avlösnings- reglementet gällande före 1/7 39	5208	Thörn	1/7 27	1/7 35	1/1 38	1/1 38— 31/12 40	1/1 41— 31/12 43	1/1 44
	5220	Didron	22/5 29	1/5 36	1/9 38	1/9 38— 30/6 41	1/7 41— 30/6 44	1/7 44
	5224	Olsson	22/6 27	1/5 36	1/9 38	1/9 38— 30/6 41	1/10 41— 30/6 44	1/10 44
Lön enligt avlösnings- reglementet gällande fr. o. m. 1/7 1939	5226	Englund . .	11/7 27	1/5 36	1/10 39		1/10 39— 30/6 42	1/7 42
	5261	Lindström	15/5 34	1/10 38	1/1 40		1/1 40— 30/12 42	1/1 43
	5293	Flodmark..	4/5 36	1/4 39	1/4 41		1/7 41— 30/6 44	1/7 44

Ovanstående uppgifter — delvis tagna ur SJ:s avlöningsstat 1 januari 1943 — belysa de olika löneställningarna för tjänstemän, befordrade *före* resp. *efter* 1 juli 1939.

Stationskarl 5208 Thörn, befordrad till stationskarl 1 januari 38, erhåller löneklass 7 1 januari 44, medan t. ex. stationskarl 5261 Lindström, befordrad till stationskarl 1 januari 40, erhöi löneklass 7 redan den 1 januari 43. Således trots 2 års senare befordran har Lindström uppnått löneklass 7 ett år tidigare. Stationskarl 5220 Didron, befordrad till stationskarl 1 september 38, erhåller löneklass 7 1 juli 44, under det att 5226 Englund, som erhöi ordinarie anställning 1 oktober 39, erhöi löneklass 7 den 1 juli 42. Englund erhåller således löneklass 7 2 år tidigare, oaktat 1 års senare ordinarieskap. Stationskarl 5224 Olsson, anställd såsom tillfällig stationskarl 22 juni 27, befordrad till stationskarl 1 september 38, erhåller löneklass 7 1 oktober 44, medan 5293 Flodmark, anställd såsom tillfällig stationskarl 4 maj 36, befordrad till stationskarl 1 april 41, uppnår löneklass 7 den 1 juli 44. Således finnes här en skillnad av nästan 9 år i anställningsdatum samt 2 år och 7 månader i ordinarie tjänst, och likväl uppnår Flodmark det oaktat löneklass 7 tre månader före Olsson.

De orättvisor mot en del äldre personal, som blivit en följd av här nämnda bestämmelser, ha — som förut nämnts — givit anledning till upprepade opinionsyttringar från vissa grupper av statsanställda, varvid påyrkats åstadkommande av en rättvisare löneklassplacering för den ordinarie personal, vilken den 1 juli 1939 redan var placerad i 5:e lönegraden. Ett uttryck för denna opinion kom till synes vid Svenska järnvägsmannaförbundets kongress år 1940, vid vilken behandlades en motion med ett yrkande, gående i här nämnda riktning. Förbundets styrelse, som förberedande behandlade nämnda motion, framhöi, att även styrelsen vid den här nämnda löneregleringens genomförande förutsåg, att vissa olägenheter skulle uppkomma i av motionären omnämnt avseende i samband med tillämpandet av det nya avlöningsreglementet, varför förbundets styrelse i vederbörlig ordning fäste regeringens uppmärksamhet på förhållandet, med begäran att sådana åtgärder skulle vidtagas, att de oregelmässigheter, varom nu är fråga, kunde undvikas. Även i kommunikationsnämndens lönenämnd framförde förbundets representant, förste kontoristen Ernst Eriksson, liknande synpunkter vid lönenämndens behandling av det nu gällande avlöningsreglementet. Det visade sig emellertid icke vara möjligt att förmå statsmakterna att företaga någon ändring i den riktning, förbundsstyrelsen med sina framställningar åsyftat. Löne-reglementet fastställdes alltså, utan att några övergångsbestämmelser i nyssnämnda avseende föreskrevos, som ha kunnat neutralisera de påtalade verkningarna.

Kongressen beslöt att bifalla motionen. En framställning från förbundet har också senare skett till Kungl. Maj:t, dock med negativt resultat.

Trots detta våga nedanstående motionärer nu åter föra fram denna fråga till förnyat övervägande. Argumentet att löneregleringen skett så nyligen,

gäller nu ej längre. Tvärtom har nämnda reglering nu ägt bestånd så länge, att innebörden i lönebestämmelserna på denna punkt och dess konsekvenser än tydligare trätt i dagen. Detta har skett även på en del andra punkter. Så har exempelvis helt nyligen statsförvaltningens allmänna lönenämnd framlagt ett visst förslag rörande lörens bestämmande vid en verkstadsarbetares övergång till linjetjänst inom statens järnvägar. Detta förslag innebär, att sådan arbetare skall vid nämnda övergång få tillgodoräkna sig viss del av ackordsförtjänsten. Lönenämnden erinrar i det sammanhanget, att det nu framlagda förslaget har sin upprinnelse i *konstaterade svagheter i de avlöningsbestämmelser, som trädde i kraft den 1 juli 1939* — ett erkännande, som bör observeras vid bedömandet av den fråga, som framföres i denna motion.

Under hänvisning till vad här ovan anförts hemställes alltså,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en utredning om möjligheten och lämpligheten att vidtaga sådana åtgärder, varigenom här omnämnda oregelmissiga verkningar vid tillämpningen av 1939 års löneroglering må kunna elimineras, främst för här nämnda befattningshavare, samt efter utredningen vidtaga de åtgärder, vartill densamma kan giva anledning.

Stockholm den 21 januari 1944.

Ernst Hage.

Åxel Löfgren.

Gottfrid Karlsson.

Karl Aug. Johanson.

Albert Forslund.
